

# Lidé na otevřeném trhu práce nemají povinnost sdělovat zaměstnavateli údaj o svém postižení. Právní úpravu vyjasnil zástupce ombudsmana

10.3.2025 - | Kancelář veřejného ochránce práv

**Uchazeči o zaměstnání či stávající zaměstnanci nemusí svým nadřízeným hlásit údaje o svém postižení. Se zdravotním stavem uchazeče o zaměstnání by se měl seznámit pouze lékař během vstupní prohlídky. Ten pak na základě provedené zdravotnické kontroly může vyhodnotit, že uchazeč o zaměstnání není způsobilý k výkonu dané práce z důvodu postižení. „Vnímám, jak náročné může být pro člověka s duševním onemocněním sdělit na pracovišti citlivé informace. Mnohdy je to spojeno s řadou předsudků. Pro zaměstnavatele je ale klíčový fakt, zda je uchazeč zdravotně způsobilý k výkonu práce, kam má být zařazen. Pokud zaměstnanec bude vyžadovat přiměřená opatření, například zkrácení pracovní doby nebo častější přestávky v práci, měl by zaměstnavateli říct, že důvodem jsou potřeby plynoucí z jeho postižení. Pak je to na vzájemné domluvě a dialogu mezi oběma stranami,“ vysvětlil zástupce ombudsmana Vít Alexander Schorm.**

Zástupce ombudsmana danou věc průběžně konzultoval s Ministerstvem práce a sociálních věcí, které mu vyšlo vstříc a připomínky zapracovalo do novely zákona o nemocenském pojištění. Od ledna letošního roku skončila povinnost hlásit zaměstnavateli pobírání invalidního důchodu 1. a 2. stupně, u 3. stupně je to i nadále povinné. *„Zjistili jsme, že se povinnost týkala celkem 95 800 zaměstnanců. Pokud tak neučinili, mohla okresní správa sociálního zabezpečení udělit zaměstnancům pokutu ve výši 20 000 Kč. Tato povinnost administrativně zatěžovala zaměstnavatele, proto jsem podnikl potřebné kroky, aby byla tato povinnost zrušena. Vítám také kladný přístup ze strany ministerstva. V zájmu nás všech je, aby se lidé s postižením cítili na trhu práce dobře,“* uvedl Schorm.

Vyjasnění právní úpravy uvítala také předsedkyně organizace Revenium Hana Potměšilová, která je odbornicí na začleňování a potřeby lidí se zdravotním postižením na trh práce a této problematice se dlouhodobě profesně věnuje. *„Tímto krokem jsme pomohli spoustě lidem k tomu, aby se cítili jako důstojná součást na trhu práce. Vždyť je tu nemalá část lidí, kterým do života přišla nějaká diagnóza a má dlouhodobě problém i jméno nemoci vůbec vyslovit. Jsem proto ráda, že zástupce ombudsmana pomáhá téměř desetině populace, která má zkušenost se zdravotním postižením nebo znevýhodněním, udržet si práci nebo usnadnit vstup do pracovního procesu,“* uvedla Potměšilová. Nadační fond Revenium se zabývá materiální a finanční pomocí pro osoby se zdravotním postižením a znevýhodněním.

Zaměstnavatelé a zaměstnanci by k sobě měli být především otevření a naslouchat si, jak konstatoval Schorm. Zaměstnavatel by měl vytvořit podmínky už od náboru a profilovat se jako přátelský a začleňující. Dále z toho pro něj plynou výhody, jako je například uplatnění slevy na pojistném a na sociální zabezpečení či započtení k povinnému podílu 4 % na zaměstnávání lidí s postižením. *„Nejvhodnější je, aby člověk s postižením sám sdělil zaměstnavateli, že má invaliditu 1. nebo 2. stupně. Zaměstnanec by měl už od začátku mít pocit, že je přijímaný a že invalidita nebude mít negativní dopad na jeho pracovní uplatnění,“* doplnil Schorm.

## Počet lidí s postižením ve věku 20-64 let na českém trhu práce

- 202 800
- z toho 73 600 lidí s postižením pracuje a nepobírá invalidní ani starobní důchod

Zdroj: Český statistický úřad, 2019

## Kdo je považován za člověka s postižením?

- Člověk, který má tělesné, smyslové, mentální, duševní nebo jiné postižení, které mu brání nebo může bránit v jeho právu na rovné zacházení například v oblasti práce a zaměstnání.
- Některá postižení jsou viditelná (typicky tělesná), jiná naopak ne. Typickým příkladem „neviditelného“ postižení je duševní onemocnění (deprese, bipolární afektivní porucha nebo paranoidní schizofrenie).
- V Česku žije 1 152 000 lidí s postižením. Jedná se o 13 % z celkové populace.
- U více než poloviny z nich (56 %) byl zhoršený zdravotní stav posouzen lékařem a byl jim přiznán invalidní důchod, příspěvek na péči nebo získali průkaz osoby se zdravotním postižením.

Zdroj: Český statistický úřad, 2019

## V čem mohou spočívat úpravy pracovního režimu či pracoviště pro zaměstnance s postižením?

- Upravený pracovní režim může mít podobu odlišného rozvržení pracovní doby, delších či častějších přestávek v práci nebo práci z domova.
- Upravený pracovní režim nemá, ale z důvodu postižení by ho potřebovalo 19 700 zaměstnanců s postižením.
- Úpravy pracoviště mohou spočívat v úpravě nábytku v kanceláři, odhlučnění, výměně osvětlení či poskytnutí speciálního softwaru či jiné kompenzační pomůcky.
- Celkem 11 700 zaměstnanců s postižením by úpravy pracovního prostředí uvítalo, ale nemá ho.

Zdroj: Český statistický úřad, 2019

## Jaký je rozdíl mezi otevřeným a chráněným trhem práce?

- Chráněný trh práce tvoří zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců.
- Úřad práce ČR s těmito zaměstnavateli uzavírá písemnou dohodu o jejich uznání za zaměstnavatele na chráněném trhu práce a přispívá jim na mzdy zaměstnanců.
- V praxi se lze setkat s nepřesnými označeními jako „chráněná dílna“ či „sociální podnik“.
- Otevřený trh práce tvoří zbývající zaměstnavatelé jak ve veřejném (úřady, školy, instituce), tak i soukromém sektoru (obchodní společnosti). Tvoří většinu zaměstnavatelů v Česku.

- Stanovisko zástupce ombudsmana

[https://www.ochrance.cz/aktualne/lide\\_na\\_otevrenem\\_trhu\\_prace\\_nemaji\\_povinnost\\_sdelovat\\_zamestnavateli\\_udaj\\_o\\_svem\\_postizeni-pravni\\_upravu\\_vyjasnil\\_zastupce\\_ombudsmana](https://www.ochrance.cz/aktualne/lide_na_otevrenem_trhu_prace_nemaji_povinnost_sdelovat_zamestnavateli_udaj_o_svem_postizeni-pravni_upravu_vyjasnil_zastupce_ombudsmana)